

Till rikets Överbefälhavare, General Sverker Göranson.

Vördade General (handskrivet)

Högsta Domstolen skall inom snar framtid avgöra om den för spioneri dömd Bertil Ströberg skall få resning. Mycket talar för att så kommer att ske. Särskilt omständigheterna att SÄPO mörkat för Ströberg helt avgörande fakta väger tungt. **Detta brott, undanhållande av för den åtalade viktig information är ett brott enligt Sveriges rikes lag, har Försvarsmakten vetat om sedan 1984 men hållit lika tyst som SÄPO.**

Som nuvarande Överbefälhavare är Du personligen inte ansvarig för hur Försvarsmakten tidigare hanterat fallet Bertil Ströberg. Som chef för en myndighet, som kan ha medverkat till att en oskyldig människas liv slagits i spillror har Du dock ett ansvar. Du är också ansvarig för hur din personal idag uttalar sig och agerar i fallet. **Jag tänker då närmast på din chefsjurist Ryding-Berg och hans mindre lyckade framträdande i TV 4.**

Det mesta pekar på att det aldrig funnits ett spionfall. Det så kallade ambassadbrevet, som åklagaren förgäves sökt binda till Bertil Ströberg, har sannolikt producerats av polackerna själva. Substansen i brevet måste ha varit känd av WP och informationen fanns dessutom tillgänglig i system utanför Försvarsmaktens kontroll.

Hade det varit ”nyheter” skulle ju ingen underrättelsetjänst i världen hanterat informationen på det sätt som nu skedde.

Med ”nästan” facit i hand står vi inför en rättsskandal. I detta skede anser jag att **Försvarsmakten måste medverka till att lägga alla kort på bordet.** Nuvarande ledning kan inte rå för att dåvarande Fst/Säk med dess chef Lennart Borg tillsammans med SÄPO lyckades med konststycket att lura i stort sätt hela den dåvarande försvarsledningen. **Det är dock nuvarande chefer och inga andra som kan rätta till lite av de misstag Försvarsmakten tidigare begått.**

Att gömma sanningen bakom hemligstämplar, som i detta läge enbart kan ha till uppgift att skydda myndigheter och den personal som hanterat ärendet är inte att ta ansvar.

Jag vädjar till Din rättskänsla och empati och önskar att din säkerhetstjänst lägger alla kort på bordet. Det skulle kunna minska de eventuella betänkligheter som kan finnas bland HD ledamöter inför det beslut de snart skall fatta.

Stockholm 2010-11- 23

Vördsamt

Kjell Högkil

(svar från ÖB nedan)

ÖverbefälhavarenStockholm 2010-12-15
Hbr nr 123/10Kjell Högkil
Fatburskvarngatan 26
118 64 Stockholm*Bäsk Kjell*

Jag har tagit del av Dina synpunkter på Försvarmaktens och de tidigare militära myndigheternas hantering av ärendet rörande Bertil Ströberg.

Det ankommer inte på mig som chef för Försvarmakten att granska och eventuellt ifrågasätta domar som har meddelats av våra domstolar och som inte direkt rör myndigheten. Skulle det däremot visa sig att en handläggning av ett ärende inom Försvarmakten, eller dess organisatoriska föregångare, har varit felaktig är det min plikt att verka för att sådana brister så långt möjligt kan repareras. Detta gäller i synnerhet när det rör en enskilds rätt.

Det har emellertid inte kommit några omständigheter till min kännedom som gör att jag nu har anledning att verka för att på något sätt justera tidigare handläggning inom det militära försvaret i det aktuella ärendet. Jag vill även understryka för Dig att jag inte delar Din uppfattning att en av mina nuvarande medarbetare har farit med osanning i saken.

Jag konstaterar avslutningsvis att det för närvarande pågår ett resningsärende i Högsta domstolen, vilket medför att jag avvaktar domstolens åtgärder innan jag fattar något ytterligare beslut i detta ärende.

*Med vänlig hälsning*Sverker Göranson
General

(Kommentarer till ÖB nedan)

Till Överbefälhavaren, General Sverker Göranson

Jag tackar för Ditt svar (handbrev nr 123/10) och vill lämna några synpunkter som stödjer mina tidigare uppgifter.

Innan jag går in på dessa måste jag kommentera den allmänna inställning som Du och Försvarsmakten intar i frågan. En inställning som tyder på att **myndigheten inte är särskilt angelägen om att sanningen skall komma fram**. Det borde vara lika angeläget för FM som för mig, alla aktiva och pensionerade officerare samt alla övriga människor som stödjer Ströbergs sak, att sanningen kommer fram.

Du skriver till mig "Skulle det visa sig att en handläggning inom Försvarsmakten, eller dess organisatoriska föregångare, har varit felaktig är det min plikt att verka för att sådana brister så långt möjligt kan repareras. Detta gäller i synnerhet när det rör en enskilds rätt."

Mina synpunkter nedan pekar bland annat på att Försvarsmaktens säkerhetstjänst har haft information som kunnat påverka utgången 1985 och kan objektivt påverka den rättsliga prövningen i närtid. Jag vill hävda att Försvarsmakten i sitt agerande **inte har handlat fritt från klander**.

Allt mitt agerande syftar till att nå **sanningen** i Ströberg-fallet.

Underlaget har sammanställts kronologiskt från tillgängliga nu öppna handlingar rörande fallet Ströberg och andra, olösta, fall, främst händelserna 1957 med Larsson, Sovjetunionens informationsbyrå SIB, Säpos infiltratör där - Savemark - samt den särskilda, glömda och undångömda händelsen vid Polens ambassad den 26 april 1983, då ett telefonerbjudande om försäljning av hemlig, svensk militär information lämnades till dåvarande militärattachén LEWICKI. Denne var angiven som en, av två, adressater i de s k ambassadbrevet, som polackerna fyra dagar tidigare påstod sig ha mottagit för att den 27 april överlämna detsamma till UD.

1942 – 1957

En 18-årig yngling, Katz - sedermera Savemark, greps 1942 av Statspolisen för olovlig radioverksamhet mot Tyskland och för Sovjetunionen. Han dömdes till tre års straffarbete. Utredare i målet var Torsten W Söderström vid Statspolisen. Denne följde upp Savemarks utveckling och anställningar inom öststaterna och värvade, senast 1952, Savemark som infiltratör med sig själv som "agent-hanterare". Savemark infiltrerade SKP på Kungsgatan 84 i Stockholm men främst SIB på Götavägen, Lidingö, där han anställdes som redaktionssekreterare.

Han rapporterade iakttagelser med expresspost till Söderström. De umgicks även inom familjerna. I maj 1957 lämnades Savemarks några dagar tidigare skickade rapport 1003 i SIB:s brevlåda. Den skickade rapporten hade brutits av okänd person, försetts med ett nytt, ofrankerat, kuvert och lagts i brevlådan. Tillsammans med rapporten fanns ett handtextat meddelande med ett erbjudande om leverans av ytterligare information mot betalning och att poste restante - adressen Sven-Roland Larsson Stockholm 1 skulle utnyttjas. (I Säpos yttrande till RÅ 2010-01-18 anges ett avvikande förnamn).

Savemark blev misstänkt av Sovjets säkerhetstjänst för delaktighet. Hans anställning upphörde och med Söderströms (Säpos) hjälp blev S med familj via Väst-Tyskland överförda till USA.

Han fick ett positivt mottagande där och kom att tjänstgöra i organisationer nära underrättelse- och säkerhetstjänsten i USA och i Europa. Söderström fick dessförinnan en detaljerad rapport om händelserna på SIB och lovade att undersöka vad som hänt med rapport 1003.

1958 ca

Söderström överfördes till Fst/In till en nyetablerad detalj, bemannad, åtminstone delvis, med säkerhetspolis. I en annan nyetablerad detalj under Birger Elmér etablerades eller vidareutvecklades IB. Den nytillsatte C Fst/In, Filip Grudemarks, ansvarsområde blev således omfattande.

1983

Ambassadbrevmålet med oeniga domar mot Ströberg. Den 2.maj skickades en skrivelse från Säpo till Fst/Säk om ambassadbrevet samt det nya spionerbjudandet den 26 april. Skrivelsen diariefördes vid Säkerhetsavdelningen 1983-05-04 med nr 050-022-8. Det framgår hur skrivelsen spreds inom avdelningen. **Självfallet borde C Fst/Säk därutöver ha orienterat högre chefer om omständigheterna inför kommande spionutredningar.**

Fst besvarade skriften 05-20 i Fst/Säk HPM nr 100 1983-05-20. I HPM omnämns telefonkontakter i ärendet mellan myndigheterna.

Enligt utskrifter från RÅ:s förhör, 2010, med aktuella ansvariga inom Säpo 1983-84, chefsåklagare Svensson och Lennart Borg samt i RÅ:s förklaring till HD kan inga uppgifter om ärendet gällande den 26 april 1983 återfinnas. Här nämnda skrifter har framtagits av TV 4 från arkiv, där de undanlagts. De handläggande personer inom Säpo och Fst/Säk som agerat i ärendet har inte hörts av RÅ, inte heller om sina telefonkontakter i ärendet.

1984

Nya omständigheter framkom i ambassadbrevmålet. Rättshjälp beviljades för att inlämna en resningsansökan. Ströberg anlidade advokat Silbersky.

I maj 1984 besökte Savemark Stockholm, tittade en kväll av en slump på ett TV-program rörande Ströbergs behandling, erinrade sig Larssonnamnet från 1957 och diskuterade händelserna med Söderström, då pensionär. Denne erinrade sig 1957 års händelser men hade inte vidtagit någon undersökning om rapport 1003 och dess irrfärder. Savemark var dessförinnan oinformerad om ambassadbrevmålet.

Som en följd av ovanstående sammanställde Savemark en detaljerad PM med minnesbilder från händelserna på SIB och lämnade in denna till Säpo den 14 juni 1984. På ett försättsblad, som framtoogs på Säpo och som skickats till och behandlats/utretts på Fst/Säk, beskrivs bakgrunden till händelserna.

Det borde vara självklart, att inte bara försättsbladet utan även Savemarks PM tillställdes Fst/Säk. Försättsbladet utgörs av en PM upprättad vid RPS/SÄK B 46/OPL. Datering 840614. Övriga uppgifter, t ex adressering och diarienummer framgår inte.

Försättsbladet finns att läsa på HKV/Säkerhetsavdelningen, varifrån TV 4 hämtat en kopia.

Om inte även Savemarks PM skulle ha skickats tillsammans med försättsbladet från Säpo, borde information ha kommit till C Fst/Säk och andra berörda tillhanda efter de åtgärder, som major Sandquist skulle vidta enligt Lennart Borgs handskrivna direktiv på försättsbladet.

Sandquist beordrades att vidta åtgärder gentemot RPS med anledning av den inkomna handlingen, som hanterats av minst tre personer på Fst/Säk. Vad som ligger bakom slutresultatet – att handlingen undanhölls i dåvarande resningsärende och i fortsättningen fram tills TV 4- avslöjandet har inte klarlagts.

Underlag att göra detta borde finnas. Redan en genomläsning av försättsbladet av C Fst/Säk borde vara tillräckligt alarmerande för ett kraftfullt agerande.

1985

Advokat Silbersky inlämnade resningsansökan 1985.

Den för Silbersky okände Grudemark agerade då på eget initiativ och skriftligt mot HD och yrkade på en ny *opartisk utredning av hela målet, eftersom den genomförda ansågs vara undermålig.*

Hans inlaga blev skriftligt och bryskt avvisad av Lennart Borg, som ansåg att Grudemark inte var insatt i ärendet.

Att denne i sin roll som C Fst/In haft insyn i och samarbete med Säpo, haft daglig kontakt med Söderström och säkert delgivits uppgift om att en viss herr Larsson agerade som landsförrädare redan 1957 beaktades inte. Sannolikt utgjorde denna kunskap grund för Grudemarks hedersamma agerande. Silberskys resningsansökan avslogs.

Vad som hade hänt, om alla tillgängliga omständigheter,
som endast var kända inom säkerhetstjänsten,
blivit kända för försvarare och domstol, blir därmed en obesvarad fråga.

Allt som inte blev objektivt utrett på 80-talet har fått en ökad betydelse för fortsättningen inklusive nu pågående resningsärende. Vad det kunde ha inneburit och innebär för Ströberg är fortfarande en fråga av betydelse.

Jag vidhåller med stöd av ovanstående att Försvarsmakten snarast granskar hur handläggningen av Ströbergs ärende gått till.

Stockholm 2011-01-12

Kjell Högkil

Fatburskvarngata 26
11864 Stockholm